

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

1000 София, бул. "Княз Александър Дондуков" № 52 Телефон: 0700 18 700 Факс: (02) 9859 3099

20-28-1/08.01.2024 г.
ЦУ на НАП

ДО
ТЕРИТОРИАЛНА ДИРЕКЦИЯ
НА НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА
ПРИХОДИТЕ

КОПИЕ: ДИРЕКЦИЯ „ОБЖАЛВАНЕ И
ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНА
ПРАКТИКА”

ОТНОСНО: прилагане на осигурителното законодателство

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

Във връзка с прилагане на осигурителното законодателство, свързано със задължителните осигурителни вноски и вноските за фонд ГВРС, на основание чл. 10, ал. 1, т. 10 от *Закона за Националната агенция за приходите* изразявам следното становище:

1. Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване (ЗБДОО) за 2024 г. (Обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 01.01.2024 г.)

С чл. 9 от ЗБДОО за 2024 г. са определени следните размери на месечния осигурителен доход:

1.1. Минимален месечен размер на осигурителния доход по основни икономически дейности и квалификационни групи професии съгласно приложение №1 към чл. 9, т. 1 от ЗБДОО за 2024 г.

При определянето на минималния месечен размер на осигурителния доход по основни икономически дейности и квалификационни групи професии съгласно Приложение №1 и през календарната 2024 г., е необходимо да се има предвид следното:

- минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които съгласно условията на трудовия договор работят при непълно работно време или

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

непълнен месец, се определя пропорционално на законоустановеното работно време, съответно на пълния брой на работните дни през месеца;

- минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които работят в специализирани предприятия, трудово-лечебни бази и кооперации на хората с увреждания съгласно *Закона за хората с увреждания*, се определя в размер 50 на сто от минималния осигурителен доход за съответната икономическа дейност и квалификационна група професия;

- осигурителят определя основната икономическа дейност съобразно преобладаващия брой заети лица по трудови правоотношения. Определянето на групата професии се извършва по структурата на Националната класификация на професиите и длъжностите – Приложение 2 към Заповед №РД-01-931 от 27.12.2010 г. на министъра на труда и социалната политика.

Когато осигурителят осъществява две или повече икономически дейности, основната му икономическа дейност се определя от дейността, в която са заети най-голям брой лица, работещи по трудово правоотношение. В този случай при определянето ѝ не се вземат предвид работниците и служителите, които са общофункционално свързани с всички дейности на осигурителя. При равен брой работещи по трудови правоотношения в отделните дейности основната икономическа дейност на осигурителя се определя по негов избор;

- минималният осигурителен доход не се прилага за общинските съветници, работниците и служителите в бюджетните предприятия по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на *Закона за счетоводството* и за избраните управител, контролър, касиер и членовете на управителния и контролния съвет на етажната собственост по *Закона за управление на етажната собственост, както и за учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение)*.

По отношение на учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение) е необходимо да се има предвид, че тази форма на обучение се осъществява чрез трудов договор за обучение по време на работа. Съгласно чл. 230, ал. 1 от *Кодекса на труда* (КТ) с трудовия договор с условие за обучение по време на работа работодателят се задължава да обучи работника или служителя в процеса на работата по определена професия или специалност, а работникът или служителят - да я усвои.

По време на обучението чрез работа, учениците в дуалната система на обучение, получават възнаграждение в размер: за XI клас – не по-малко от два пъти, а за XII клас – не по-малко от три пъти максималния размер на месечната стипендия, определена по реда на чл. 171, ал. 3 от *Закона за предучилищното и училищното образование* (чл. 230, ал. 6 от КТ). Следователно за времето, през което учениците в дуална система на обучение полагат труд във връзка с трудови правоотношения по чл. 230, ал. 1 от КТ, съгласно съответните учебни планове, те подлежат на задължително осигуряване, като се прилагат разпоредбите на *Кодекса за социално осигуряване* (КСО) и *Закона за здравното осигуряване* (ЗЗО), относими към работниците и служителите (чл. 4, ал. 1, т. 1 от КСО и чл. 40, ал. 1, т. 1 от ЗЗО). Съгласно чл. 6, ал. 3 от КСО осигурителните вноски за работниците и служителите се дължат върху получените, включително начислените и неизплатените, брутни месечни възнаграждения или неначислените месечни възнаграждения, но върху не по-малко от минималния осигурителен доход по основната икономическа дейност и квалификационна група професии, а за лицата, за които не е определен минимален осигурителен доход - минималната месечна работна заплата за страната и не повече от максималния месечен размер на осигурителния доход. Видно от тази разпоредба осигурителните вноски за месеците на 2024 г. за учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение), се дължат върху получените, включително начислените и неизплатените, брутни месечни възнаграждения или неначислените месечни възнаграждения, **но върху не по-малко от минималната месечна работна заплата за страната** и не повече от максималния месечен размер на осигурителния доход.

1.2. Минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица е увеличен спрямо 2023 г. на 933 лв. (чл. 9, т. 2 от ЗБДОО за 2024 г.).

В закона не е предвиден изрично минимален месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители. В тази връзка обръщам внимание, че регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители са самоосигуряващи се лица по смисъла на чл. 5, ал. 2 от КСО, поради което за тях също се прилага минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица по т. 2 на чл. 9 от ЗБДОО за 2024 г. - 933 лв.

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

1.3. Максималният месечен размер на осигурителния доход е увеличен от 3400 лв. за 2023 г. на 3750 лв. за 2024 г. (чл. 9, т. 3 от ЗБДОО за 2024 г.).

1.4. Размер на осигурителната вноска за фонд „Трудова злополука и професионална болест“ (ТЗПБ) по групи основни икономически дейности съгласно приложение №2 към чл. 14 от ЗБДОО за 2024 г.

За някои групи икономически дейности осигурителната вноска за фонд ТЗПБ за 2024 г. е увеличена спрямо определената за месеците август - декември 2023 г.

Код КИД 2008	Наименование на икономическа дейност КИД 2008	% вноска	
		От 1 август до 31 декември 2023г.	2024 г.
12	Производство на тютюневи изделия	0,9	1,1
17	Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон	0,9	1,1
52	Складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта	0,9	1,1
37	Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води	0,7	0,9

Запазват се размерите и разпределението на осигурителните вноски и през 2024 г. за фонд „Пенсии“, фонд „Пенсии“ за лицата по чл. 69 от КСО, фонд „Общо заболяване и майчинство“, фонд „Безработица“ и Учителски пенсионен фонд. Без промяна през 2024 г. са и размерите на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален и професионален пенсионен фонд.

1.5. На основание чл. 15, ал. 1 от ЗБДОО за 2024 г. не се внасят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

1.6. Съгласно §5, т. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО в чл. 40, ал. 5 на КСО думите „първите три работни дни“ се заменят с „първите два работни дни“, като разпоредбата придобива следната редакция:

„Осигурителят изплаща на осигуреното лице за първите два работни дни от временната неработоспособност 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение за месеца, в който е настъпила временната неработоспособност, но не по-малко от 70 на сто от среднодневното уговорено възнаграждение“

Следователно осигурителни вноски се дължат за първите два работни дни от временната неработоспособност.

2. Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса (ЗБНЗОК) за 2024 г. (Обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 01.01.2024 г.)

Съгласно чл. 2 от ЗБНЗОК задължителната здравноосигурителна вноска е в размер 8 на сто, като размерът на вноската се запазва спрямо 2023 година.

3. При прилагане разпоредбите на ЗЗО през 2024 г. е необходимо да се има предвид следното:

3.1. Лицата по чл. 40, ал. 5 от ЗЗО внасят здравноосигурителни вноски върху осигурителен доход не по-малък от половината от минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, определен със ЗБДОО за 2024 г. - върху осигурителен доход не по-малък от 466,50 лв., като здравноосигурителната вноска е в размер не по-малък от 37,32 лв. месечно.

3.2. При определяне на дохода, върху който се внасят здравноосигурителни вноски за лицата по чл. 4, ал. 1 и ал. 3, т. 1, 2 и 4 от КСО (самоосигуряващи се лица), се има предвид осигурителният доход, върху който се дължат осигурителни вноски за държавното обществено осигуряване.

3.3. С определените със ЗБДОО за 2024 г. минимални размери на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица е обвързан и осигурителният доход за здравно осигуряване при неплатен отпуск, при неработоспособност поради болест, бременност и раждане, при отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст по реда на чл. 164, ал. 1 и ал. 3 от КТ, отпуск при осиновяване на дете до 5-годишна

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

възраст по реда на чл. 164б, ал. 1 и 5 от КТ и отпуск за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя) по реда на чл. 164в от КТ.

3.4. На основание чл. 40, ал. 4а от ЗЗО здравноосигурителната вноска за лицата, осигурени за сметка на държавния бюджет, се внася върху 95 на сто от минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица - върху осигурителен доход 886,35 лв.

4. Други промени, свързани с осигурителното законодателство през 2024 г.

4.1. С §20 от Заключителните разпоредби на *Закона за изменение и допълнение на Закона за данъците върху доходите на физическите лица* (ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 01.01.2024 г.) в КСО е създаден чл. 4а¹ „Осигуряване на лица, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове“.

Съгласно новата т. 5б на §1 от допълнителните разпоредби на КСО „Лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове“ са физически лица, които не са търговци по смисъла на *Търговския закон* и се облагат с алтернативен данък по *Закона за данъците върху доходите на физическите лица* (ЗДДФЛ).

Предвид гореизложеното и направеното допълнение в т. 3 на §1 от допълнителните разпоредби на КСО е разширен кръгът на осигурените по смисъла на КСО лица, като към тях се включват и лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове.

Съгласно чл. 4а¹, ал. 1 от КСО тези лица задължително се осигуряват изцяло за своя сметка за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт върху месечен осигурителен доход в размер на половината от минималната работна заплата за страната – 466,50 лв. за 2024 г.

По силата на ал. 2 на чл. 4а¹ от КСО същите внасят авансово и еднократно осигурителните вноски за съответния месец чрез държавното предприятие по чл. 163, ал. 1 от *Закона за горите* (ЗГ), в размерите, определени за фонд „Пенсии“, както следва:

- 19,8 на сто за лицата, родени преди 1 януари 1960 г.;
- 14,8 на сто за лицата, родени след 31 декември 1959 г.

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Разпоредбата на чл. 4а¹, ал. 4 от КСО регламентира, че лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове, не определят окончателен размер на осигурителния доход от реализираните доходи от тази дейност.

Редът за осигуряване на този кръг лица се урежда с *Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица* (аргумент ал. 5 на чл. 4а¹ от КСО).

С цел ограничаване на осигурителните доходи на лицата, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове, които получават и доходи от дейности по чл. 4 или чл. 4а, до максималния месечен размер на осигурителния доход, е въведена разпоредбата на чл. 4а¹, ал. 6 от КСО.

Осигурителните вноски се внасят върху сбора от осигурителните им доходи, но върху не повече от максималния месечен размер на осигурителния доход, по следния ред:

- доходи от дейности на лицата съгласно последователността, посочена в чл. 4, ал. 1 и 10 от КСО;
- доходи от обезщетения, изплащани по КТ или по специални закони, върху които се дължат осигурителни вноски;
- осигурителен доход като морски лица;
- осигурителен доход от дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове;
- осигурителен доход като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски или в непersonифицирани дружества, лица, които се облагат по реда на чл. 26, ал. 7 от ЗДДФЛ, упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност, регистрирани земеделски стопани и тютюнопроизводители;
- доходи за работа без трудово правоотношение.

Съгласно чл. 4а¹, ал. 7 от КСО заплатената от лицата осигурителна вноска за съответния месец се внася от предприятието по чл. 163, ал. 1 от ЗГ до 25-о число на месеца, за който се отнася.

Направена е и промяна в чл. 9, ал. 1, т. 4 от КСО, съгласно която времето, за което са внесени дължимите осигурителни вноски от лицата, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове, се зачита за осигурителен стаж.

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

В т. 3 на §1 от допълнителните разпоредби на КСО е допълнено понятието „осигурено лице“ за целите на КСО, като са включени и лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове.

4.2. С §21 от Заключителните разпоредби на *Закона за изменение и допълнение на Закона за данъците върху доходите на физическите лица* са направени и съответните допълнения в ЗЗО, относно лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове.

Съгласно новата т. 30 на §1 от допълнителните разпоредби на ЗЗО „Лицата, които извършват дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове“ са физически лица, които не са търговци по смисъла на *Търговския закон* и се облагат с алтернативен данък по ЗДФЛ.

В чл. 40, ал. 1 е създадена нова т. 2б, съгласно която лицата, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове:

- се осигуряват изцяло за своя сметка върху месечен осигурителен доход по чл. 4а¹ от КСО (в размер на половината от минималната работна заплата за страната - 466,50 лв. за 2024 г.);

- не определят окончателен размер на осигурителния доход от реализираните доходи от тази дейност;

- внасят авансово и еднократно здравноосигурителната вноски за съответния месец чрез държавното предприятие по чл. 163, ал. 1 от ЗГ, като заплатената от лицата вноски се внасят от същото предприятие по реда на чл. 4а¹, ал. 7 от КСО.

Предвидено е и допълнение в чл. 40, ал. 1, т. 6 от ЗЗО по отношение ограничаване на здравноосигурителните доходи на лицата, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове, които освен от тази дейност получават и доходи на други основания, посочени в т. 1, 2, 2а, 3, 4 и 5 на чл. 40, ал. 1 от ЗЗО.

В тази връзка здравноосигурителните вноски за лицата, извършващи дейност по събиране на диворастящи гъби и плодове, които получават доходи на различни основания, се внасят върху сбора от осигурителните доходи и в предвидените за тях срокове по реда, определен в чл. 4а¹, ал. 6 от КСО.

Следва да се подчертае, че при поредността на доходите при ограничаване до максималния месечен осигурителен доход за здравно осигуряване на първо място се

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

вземат предвид пенсии (без добавките към тях) от държавното обществено осигуряване и/или от професионален пенсионен фонд - в случай че лицето получава такива.

4.3. С §6 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО за 2024 г. е създаден нов чл. 17а⁶ в *Закона за професионалното образование и обучение* (ЗПОО) със следното съдържание:

„Социално и здравно осигуряване

Чл. 17а⁶. (1) Учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение), са задължително осигурени за социално и здравно осигуряване.

(2) Дължимите социални и здравноосигурителни вноски за лицата по ал. 1 са изцяло за сметка на държавния бюджет.“

Разпоредбата на чл. 17а⁶ от ЗПОО е специална по отношение на задължителното осигуряване на учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение) и в тази връзка, считано от 01.04.2024 г. задължителните им осигурителни вноски са изцяло за сметка на държавния бюджет.

5. Считано от 1 януари 2024 г. минималната месечна работна заплата е определена в размер на 933 лв. с ПМС №193 от 12.10.2023 г. (обн., ДВ, бр. 87 от 17.10.2023 г.).

6. Напомням, че по отношение на лицата по чл. 46 и чл. 124а от КСО е необходимо да се има предвид следното:

➤ През 2024 г. (до 31 декември 2025 г.), съгласно чл. 46, ал. 1, т. 1 от КСО, лицата по смисъла на същата разпоредба могат да изберат да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69 от КСО“ на държавното обществено осигуряване, когато не им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст и ако им остава не по-малко от 1 година считано от датата на избора до навършване на изискуемата за тях възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО. Изискуемата възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО през 2024 за жените е 62 години и 2 месеца, а за мъжете 64 години и 7 месеца.

➤ През 2024 г. (до 31 декември 2025 г.), съгласно чл. 124а, ал. 1, т. 1 от КСО, лицата по смисъла на същата разпоредба може да изберат да възобновят осигуряването си в универсален пенсионен фонд, ако не им е отпусната пенсия за

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

осигурителен стаж и възраст и ако им остава не по-малко от 1 година, считано от датата на избора до навършване на изискуемата за тях възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО. Изискуемата възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО през 2024 за жените е 62 години и 2 месеца, а за мъжете 64 години и 7 месеца. В този случай правото на избор се упражнява след изтичане на една година от избора по чл. 4б, ал. 1 от кодекса.

7. Необходимо е да се отбележи, че през 2024 г. за лицата, които определят окончателен размер на осигурителния доход по реда на чл. 6, ал. 9 от КСО и чл. 40, ал. 1, т. 2 и ал. 5 от ЗЗО за 2023 г., няма промяна по отношение формирането на годишния осигурителен доход в Таблица 1 и Таблица 2 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход, спрямо формирането му за 2022 г.

На основание чл. 6, ал. 9 от КСО Справката за окончателния размер на осигурителния доход се подава в срока за подаване на годишната данъчна декларация по чл. 50, ал. 1 от ЗДДФЛ. Срокът за подаването на данъчната декларация е регламентиран в чл. 53, ал. 1 от същия закон. На основание чл. 53 от ЗДДФЛ годишната данъчна декларация се подава в срок от 10 януари до 30 април на годината, следваща годината на придобиване на дохода, с изключение на годишната данъчна декларация за лицата по чл. 51, ал. 1, която се подава в срок от 1 март до 30 юни на годината, следваща годината на придобиване на дохода.

В тази връзка срокът за внасяне на окончателните осигурителни вноски за 2023 г. е до 30 април 2024 г., с изключение на следните самоосигуряващи се лица:

- ✓ които извършват стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително едноличните търговци;
- ✓ физическите лица, регистрирани като земеделски стопани, които са избрали доходът от стопанската им дейност да се облага с данък върху годишната данъчна основа по чл. 28 от ЗДДФЛ.

За тези лица срокът за внасяне на окончателните осигурителни вноски за 2023 г. изтича на 01 юли 2024 г., тъй като 30 юни 2024 г. е неприсъствен ден.

8. Със Заповед №РД-01-381/22.12.2023 г. на Министъра на труда и социалната политика (в сила от 1 януари 2024 г.) е утвърден списък с нови длъжностни наименования, включени в НКПД 2011, които са: мениджър, устойчивост с код

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

12136059; мениджър, инвестиции с код 24126012; фонд мениджър с код 24126013, инвестиционен директор с код 24126014; координатор, устойчивост с код 24216033; специалист, устойчивост с код 24216034; вътрешен одитор, устойчивост с код 24216035; бариста с код 51322002; пиърсър с код 51423008; боуен специалист с код 51694010, приложен специалист, арома процедури с код 51693011.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Таблица за размерите на осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване (ДОО), за допълнителното задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), за здравно осигуряване (ЗО) и за учителски пенсионен фонд (УчПФ) - по осигурени лица и разпределение между осигурител/осигуряващ и осигурено лице за 2024 г.

ЗАМ. ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА НАП: ВЕНЦИСЛАВА ПЕТКОВА

Документът е електронно създаден и подписан, като данни за електронния подпис на издателя се визуализират в горния десен ъгъл на началната страница, съгласно действащите нормативни изисквания.

Национална агенция за приходите обработва и защитава личните Ви данни, съобразно изискванията на Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД) и Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г.

Повече подробности за ангажиментите на Националната агенция за приходите, в качеството ѝ на администратор на лични данни, можете да намерите в „Политика по защита на личните данни в Националната агенция за приходите“, публикувана на интернет адрес: www.nra.bg или да се свържете с нас на имейл адреса на Информационния център на НАП: infocenter@nra.bg и телефон: 0700 18 700.